

ΜΙΚΡΗ ΠΥΞΙΔΑ compasito

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

HFC
"Hope
For
Children"

COUNCIL
OF EUROPE

CONSEIL
DE L'EUROPE

Επίτροπος Προστασίας
των Δικαιωμάτων
του Παιδιού

13. Βία

...Τα Κράτη Μέλη θα λάβουν όλα τα κατάλληλα...μέτρα για να προστατεύσουν το παιδί από όλες τις μορφές σωματικής ή πνευματικής βίας, τραυματισμού ή κακομεταχείρισης, παραμέλησης ή πλημμελούς μεταχείρισης, βίαιης μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής κακομεταχείρισης, όσο βρίσκεται υπό την φροντίδα των γονέων του ή του ενός από τους δύο, ή των νόμιμων κηδεμόνων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου το φροντίζει.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 19

Η βία αναφέρεται στη χρήση ή την απειλή χρήσης βίας, που μπορεί να επιφέρει τραυματισμό, βλάβη, στέρηση ή ακόμη και θάνατο. Μπορεί να έχει ένα υποτιθέμενο σκοπό, όπως η τιμωρία ή ο εξαναγκασμός κάποιου, προκειμένου να κάνει κάτι πέρα από τη θέληση του, ή μπορεί να είναι μια τυχαία πράξη κακίας. Η βία μπορεί να είναι σωματική, προφορική, ή ψυχολογική. Οποιαδήποτε μορφή και να πάρει, η βία παραμένει μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μολονότι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και πολλές άλλες διεθνείς και περιφερειακές συνθήκες εγγυώνται τη σωματική ακεραιότητα, την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια του παιδιού, η βία κατά των παιδιών παραμένει ευρέως διαδεδομένη. Παρουσιάζεται σε όλες τις χώρες της Ευρώπης ανεξάρτητα από την καταγωγή ή το κοινωνικό υπόβαθρο των ανθρώπων.

Η κακομεταχείριση των παιδιών διακρίνεται σε τέσσερις κατηγορίες:

Συναισθηματική κακοποίηση: Αυτή μπορεί να πάρει τις μορφές της προφορικής κακοποίησης, της πνευματικής κακοποίησης και της ψυχολογικής κακομεταχείρισης. Περιλαμβάνει τις δράσεις ή την αποτυχία δράσης των γονιών ή αυτών που φροντίζουν το παιδί, που προκαλούν ή που θα μπορούσε να προκαλέσουν σοβαρές συμπεριφορικές, γνωστικές και συναισθηματικές ή ψυχικές διαταραχές.

Αμέλεια: Η αποτυχία ανταπόκρισης στις βασικές ανάγκες του παιδιού. Η αμέλεια μπορεί να είναι σωματική, εκπαιδευτική ή συναισθηματική. Η σωματική αμέλεια μπορεί να περιλαμβάνει την αποτυχία στην παροχή ικανοποιητικής τροφής και ρουχισμού, της κατάλληλης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, επίβλεψης ή κατάλληλης προστασίας από τα στοιχεία της φύσης. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την εγκατάλειψη. Η εκπαιδευτική αμέλεια περιλαμβάνει την αποτυχία παροχής επαρκούς εκπαίδευσης ή κατάλληλης ειδικής εκπαίδευσης και το μη έλεγχο των υπερβολικών απουσιών στο σχολείο. Η ψυχολογική αμέλεια περιλαμβάνει την έλλειψη αγάπης και συναισθηματικής στήριξης και την αποτυχία προστασίας του παιδιού από την κακοποίηση, καθώς και το να επιτρέπεται στο παιδί η χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών.

Σωματική κακοποίηση: Η πρόκληση σωματικού τραυματισμού στο παιδί. Αυτή μπορεί να περιλαμβάνει κάψιμο, χτυπήματα, γρονθοκοπήματα, ταρακούνημα, κλωτσιές ή άλλο τρόπο βλάβης του παιδιού. Τέτοια τραύματα αποτελούν κακοποίηση, είτε ο ενήλικας ήθελε εσκεμμένα να βλάψει το παιδί, ή όχι. Για παράδειγμα, ένας τραυματισμός μπορεί να είναι το αποτέλεσμα άσκησης υπερβολικής πειθαρχίας ή το αποτέλεσμα της σωματικής τιμωρίας, η οποία είναι ακατάλληλη για την ηλικία του παιδιού.

Σεξουαλική κακοποίηση: Η ακατάλληλη σεξουαλική συμπεριφορά προς ένα παιδί περιλαμβάνει το χαϊδεύμα των γεννητικών οργάνων του παιδιού, τον εξαναγκασμό του παιδιού να χαϊδέψει τα γεννητικά όργανα ενός ενήλικα, τη συνουσία, την αιμομιξία, το βιασμό, την έκθεση του παιδιού σε σεξουαλικές πράξεις, τη σοδομία και την σεξουαλική εκμετάλλευση. Εμπλέκει τον εξαναγκασμό, την εξαπάτηση, τη δωροδοκία, την απειλή ή την άσκηση πίεσης στο παιδί σεξουαλική ευαισθητοποίηση ή συμμετοχή του σε σεξουαλικές δραστηριότητες. Η σεξουαλική κακοποίηση παρουσιάζεται όταν ένας μεγαλύτερος ηλικιακά άνθρωπος ή ένα πιο συνειδητοποιημένο παιδί ή ενήλικας χρησιμοποιούν το παιδί για τη δική τους σεξουαλική ικανοποίηση. Η σεξουαλική κακοποίηση είναι μια κατάχρηση εξουσίας ενάντια στο παιδί και η παραβίαση του δικαιώματος του παιδιού σε φυσιολογικές, υγιείς σχέσεις και σχέσεις εμπιστοσύνης.

Τα αποτελέσματα τέτοιας βίας ενάντια στα παιδιά είναι καταστροφικά. Υποβαθμίζει την ευημερία και την ικανότητά τους να μάθουν και να κοινωνικοποιηθούν φυσιολογικά. Τους αφήνει σωματικά και συναισθηματικά τραύματα που μπορούν να προκαλέσουν μακροχρόνια ψυχικά τραύματα. Οι έρευνες δείχνουν ότι η βία επιφέρει τη βία: ένα κακοποιημένο παιδί είναι πιο πιθανό να γίνει ένας γονιός που κακοποιεί ο ίδιος τα παιδιά του.

Η βία ενάντια στα παιδιά πρέπει να αντιμετωπίζεται σε κάθε περιβάλλον. Η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η ανάπτυξη δεξιοτήτων είναι απαραίτητες για την ευαισθητοποίηση και την προώθηση μιας κουλτούρας με απουσία βίας. Είναι απαραίτητες οι ξεκάθαρες πολιτικές και οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί αναφοράς, όπως είναι και η υποστήριξη της ιδέας του να ενταχθεί η απουσία βίας στην πολιτική ατζέντα.

ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, η κοινωνία ανέχεται ή εγκρίνει ακόμη μερικές επανεμφανιζόμενες μορφές βίας στα παιδιά, ιδιαίτερα της σωματικής τιμωρίας που εφαρμόζεται από την οικογένεια για πειθαρχία. Τέτοια βία κυρώνεται έμμεσα από τα όργανα επιβολής του νόμου, οι οποίοι δεν αναγνωρίζουν αυτές τις πράξεις ως εγκληματικές. Ακόμη και όταν τα κράτη ετοιμάζουν νομοθεσίες ενάντια στη βία στο σπίτι, η επιβολή του νόμου μπορεί να είναι επιλεκτική ή ανύπαρκτη. Στην Ευρώπη ακόμη πεθαίνουν δεκάδες παιδιά κάθε εβδομάδα από την κακομεταχείριση.¹

Η βία μπορεί να είναι κρυμμένη και δύσκολη να εντοπιστεί όταν πράττεται από άτομα που είναι μέρος της καθημερινής ζωής των παιδιών και σε χώρους που θα έπρεπε να είναι καταφύγια για τα παιδιά, όπως το σχολείο, την οικογένεια ή τα ιδρύματα διανομής. Επειδή η βία στις οικογένειες είναι η λιγότερο εμφανής από τις υπόλοιπες μορφές βίας ενάντια στα παιδιά, οι στατιστικές είναι δύσκολο να καταγραφούν και συχνά είναι αναξιόπιστες. Πολλά παιδιά φοβούνται να μιλήσουν ενάντια σε μέλη της οικογένειάς τους, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης. Αυτή η σιωπή θέτει ανεπιφύλακτα την υποχρέωση όλων εκείνων που εργάζονται με τα παιδιά, να αναγνωρίσουν τα σημάδια της κακοποίησης και να τα αναφέρουν σε κάθε περίπτωση.

Το ένα τρίτο των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει καταργήσει τη σωματική τιμωρία (Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Δανία, Φινλανδία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιταλία, Λετονία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σουηδία και Ουκρανία)² και τα υπόλοιπα κράτη έχουν υποχρεωθεί σε νομοθετική μεταρρύθμιση. Ανεξάρτητα από αυτές τις θετικές εξελίξεις, η σωματική τιμωρία παραμένει έγκυρη σε διάφορες χώρες και εξακολουθεί να θεωρείται αποδεκτή ως μορφή 'πειθαρχίας'. Για να σταματήσει η σωματική τιμωρία στο σπίτι, απαιτείται αλλαγή στη συμπεριφορά των γονιών, που να οδηγεί σε πιο θετικές, μη βίαιες μεθόδους ανατροφής των παιδιών.

ΒΙΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ένα στα δέκα παιδιά που πηγαίνουν στο σχολείο αντιμετωπίζουν τη βία στο σχολείο και αυτά τα ποσοστά αυξάνονται.³ Τα επίπεδα βίας συνδέονται λιγότερο με την οικονομική ευμάρεια της χώρας, παρά με τις νοοτροπίες της χώρας προς τα παιδιά και την πολιτική σημασία των παιδιών στην κοινωνία.⁴ Παρόλο που η σωματική βία έχει απαγορευθεί σε πολλά Ευρωπαϊκά σχολεία, ο εκφοβισμός είναι ευρέως διαδεδομένο γεγονός. Τα παιδιά που είναι λίγο διαφορετικά - πιο έξυπνα, μεγαλύτερα ή μικρότερα ή που έχουν διαφορετικό χρώμα δέρματος ή προφορά – γίνονται στόχος για σαρκασμό, δυσφήμιση, χαρακτηρισμούς, εκφοβιστικές καταστάσεις και αποκλεισμό, όπως και σωματικές επιθέσεις ενάντια στο άτομό τους ή τα υπάρχοντά τους.

Ο εκφοβισμός στα σχολεία μπορεί να πάρει τη μορφή άσκησης βίας από τις συμμορίες ή τη μορφή επιθέσεων που το κίνητρο γι' αυτές είναι ο ρατσισμός και που στοχεύουν τις εθνικές μειονότητες ή τους μετανάστες. Σήμερα, ο εκφοβισμός παρουσιάζεται συνήθως με τη μορφή 'εκφοβισμού στο διαδίκτυο', με τον οποίο κυκλοφορούν στο Διαδίκτυο ταπεινωτικές φωτογραφίες παιδιών ή προσβλητικά σχόλια σχετικά με ένα παιδί. Επειδή αυτή η μορφή εκφοβισμού γίνεται επί το πλείστο ανώνυμα, αυθόρμητα και εκτεταμένα, είναι ιδιαίτερα βλαβερή για τα παιδιά που επηρεάζονται από αυτή. Για τα παιδιά που είναι θύματα τέτοιας μορφής βίας, τα σχολεία γίνονται ένας χώρος τρόμου, και όχι ένας χώρος για μάθηση. Η Παγκόσμια Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για τη βία ενάντια στα παιδιά έδειξε ότι τα κορίτσια στην Ευρώπη εκφοβίζονται περισσότερο από ότι τα αγόρια και ότι το ογδόντα τοις εκατό των περιπτώσεων της βίας στα σχολεία πραγματοποιείται από την ηλικιακή ομάδα 12-16 ετών.⁵

Υπάρχει ανάγκη για την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού και μηδενική ανοχή της βίας στα σχολεία. Οι διευθυντές των σχολείων, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς θα πρέπει να είναι ικανοί να αναγνωρίζουν τα συμπτώματα της βίας και να δρουν άμεσα εναντίον της. Κάθε σχολείο χρειάζεται συνεχείς προληπτικές πολιτικές για την εξάλειψη της βίας και εύκολους, εμπιστευτικούς τρόπους για τα παιδιά να καταγγέλλουν τα παράπονα τους. Η εμπλοκή των παιδιών στην ευαισθητοποίηση του κοινού και τη στήριξη των συνομηλίκων τους είναι αποτελεσματικοί παράγοντες για την καταπολέμηση της βίας στα σχολεία.

Το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τη Βία στα Σχολεία (ΕΠΒΣ) ερευνά τη σχολική και την αστική βία. Έχει τη βάση του στο Victor Segalen University of Bordeaux στη Γαλλία, και διεξάγει μελέτες σχετικά με τη βία στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπως και σε μερικές μη Ευρωπαϊκές χώρες, όπως τον Καναδά, την Ιαπωνία, το Μεξικό και τη Βurkina Faso. Το ΕΠΒΣ μελετά τα προβλήματα που σχετίζονται με τη βία και διευθύνει ένα διεθνές δίκτυο συνεργατών, συμπεριλαμβανομένης της UNESCO και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τη Βία στα Σχολεία:
www.obsviolence.com/english/presentation/index.html

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΑ ΜΜΕ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Το Διαδίκτυο και οι άλλες μορφές των μέσων ενημέρωσης μπορούν να εκθέσουν τα νεαρά άτομα σε ένα ευρύ φάσμα κινδύνων. Είτε εσκεμμένα ή μη εσκεμμένα, η έκθεση σε ακατάλληλο υλικό, όπως οι βίαιες εικόνες, η ρατσιστική προπαγάνδα και η πορνογραφία, αποτελούν μια μορφή βίας. Το Διαδίκτυο καθιστά, επίσης, ένα παιδί ευάλωτο προς την παρενόχληση και την παιδοφιλία, ακόμη και στην ασφάλεια του σπιτιού της οικογένειάς του.⁶ Βλέπε Θέμα 9, Μέσα ενημέρωσης και Διαδίκτυο πιο πάνω, σ. 266, για μια συζήτηση σχετικά με την εκπαίδευση για τα μέσα ενημέρωσης, με σκοπό την προστασία των παιδιών από τέτοια εκμετάλλευση. Το 2006, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησε μια ειδική σύσταση σχετικά με την ενδυνάμωση των παιδιών στο νέο περιβάλλον πληροφόρησης και επικοινωνίας.⁷

Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση του παιδιού είναι ουσιαστικά προβλήματα στην Ευρώπη του σήμερα. Μπορούν να πάρουν πολλές μορφές, περιλαμβανομένων της αιμομιξίας, της πορνογραφίας, της πορνείας, του σωματεμπορίου και τη σεξουαλική κακοποίηση από τους συνομήλικους, μορφές οι οποίες μπορούν όλες να προκαλέσουν σοβαρή ζημιά στη ψυχική και σωματική υγεία του παιδιού.

Υπολογίζεται ότι μεταξύ του δέκα και είκοσι τοις εκατό των παιδιών στην Ευρώπη κακοποιούνται σεξουαλικά κατά τη διάρκεια της παιδικής τους ηλικίας.⁸ Ωστόσο, τα περισσότερα θύματα δεν αναφέρουν το έγκλημα που συνέβηκε εναντίον τους. Πολλά από αυτά τα παιδιά είναι πολύ μικρά για να καταλάβουν το τι συμβαίνει εκείνη τη στιγμή. Άλλα μπορεί να μην έχουν κάποιο άτομο που να μπορούν να εμπιστευτούν ή κάποιον που να τους πιστέψει, ή νιώθουν πολλή ντροπή, ενοχές και πολύ προδομένα για να το πουν σε οποιονδήποτε. Πολλά από αυτά τα παιδιά απειλούνται και παραπλανούνται από αυτόν που τους κακοποίησε, ο οποίος στις πλείστες περιπτώσεις είναι μέλος της οικογένειας ή ένας ενήλικας φίλος, γνωστός στο παιδί.

Η εξαναγκαστική πορνεία και η οργανωμένη παιδοφιλία είναι άλλες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης, όπου το παιδί αναγκάζεται να εμπλακεί σε σεξουαλικές πράξεις με αγνώστους και άλλους ενήλικες για λεφτά τα οποία πληρώνονται σε ένα ενήλικα προαγωγό. Τα παιδιά που βρίσκονται σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων, που έχουν μετακινηθεί, είναι παιδιά μεταναστών ή παιδιά προσφύγων, τα παιδιά που βρίσκονται σε ιδρύματα, τα παιδιά που στερούνται της οικογενειακής στήριξης και τα παιδιά που ζουν στη φτώχεια, είναι ιδιαίτερα ευάλωτα προς όλες τις μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, οι κοινωνικοί λειτουργοί και οι φορείς χάραξης πολιτικής, όλοι έχουν ρόλο στην προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση.

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ

Η διακίνηση των ανθρώπινων όντων είναι η σύγχρονη εκδοχή του εμπορίου σκλάβων. Τα ανθρώπινα όντα αντιμετωπίζονται ως εμπορεύματα που αγοράζονται και πωλούνται και υπόκεινται σε κάθε μορφή εκμετάλλευσης. Η διακίνηση είναι μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια προσβολή ενάντια στην αξιοπρέπεια και την ακεραιότητα όλων των ανθρώπινων όντων. Ένα 'παιδί θύμα διακίνησης' είναι οποιοδήποτε άτομο κάτω των δεκαοκτώ ετών, που προσλαμβάνεται, μεταφέρεται, και λαμβάνεται για λόγους εκμετάλλευσης, είτε εντός, ή εκτός μια χώρας. Σε μερικές περιπτώσεις τα παιδιά εξαπατώνται με υποσχέσεις εκπαίδευσης και ταξιδιών, και σε άλλες περιπτώσεις, οι φτωχιές τους οικογένειες τα παραδίνουν έναντι χρηματικής αμοιβής.

Η διακίνηση εκθέτει τα παιδιά σε βία και σεξουαλική κακοποίηση και στερεί από τα παιδιά το δικαίωμα να διατηρήσουν την ταυτότητά τους, να μεγαλώσουν μέσα σε μια οικογένεια, το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη, τη ξεκούραση και την αναψυχή και στην ελευθερία από την ταπεινωτική μεταχείριση ή την τιμωρία (Βλέπε επίσης τη συζήτηση σχετικά με την παιδική εργασία στο Θέμα 4: Εκπαίδευση και Αναψυχή, πιο πάνω, σ. 237).

Στην Ευρώπη, η διακίνηση των παιδιών γίνεται γενικά για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή αναγκαστικής εργασίας. Τα παιδιά που διακινούνται υπόκεινται στην πορνεία, σε εξαναγκαστικό γάμο ή υιοθετούνται παράνομα, παρέχουν φθηνή εργασία ή εργασία χωρίς πληρωμή στο χώρο της γεωργίας και σε σκλαβοπάζαρα, εργάζονται ως οικιακοί υπηρέτες ή ζητιάνοι, και χρησιμοποιούνται στον αθλητισμό. Επειδή είναι παράνομα, τα παιδιά συνήθως κρύβονται από τη δημόσια θέα και είναι δύσκολο να αναγνωριστούν. Επειδή συνήθως δε μιλούν την τοπική γλώσσα και κρατούνται κάτω από αυστηρή επιτήρηση, οι ευκαιρίες τους για να δραπετεύσουν ή να αναζητήσουν βοήθεια είναι εξαιρετικά περιορισμένες.

ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

Παρόλο που η βία ενάντια στα παιδιά δεν περιορίζεται σε οποιαδήποτε ομάδα ή κοινωνική τάξη, ορισμένα παιδιά είναι πιο ευάλωτα προς την κακοποίηση. Αυτά τα παιδιά περιλαμβάνουν:

• **Τα άστεγα παιδιά που ζουν στις πόλεις:** ‘Τα παιδιά του δρόμου’ αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο ρίσκο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ιδιαίτερα τα κορίτσια. Η UNICEF αναφέρει ότι περισσότερα από 100 εκατομμύρια παιδιά ζουν στους δρόμους του κόσμου σήμερα.⁹ Χιλιάδες από αυτά τα παιδιά του δρόμου μπορούν να βρεθούν σε οποιαδήποτε μεγαλούπολη της Ευρώπης, και ο αριθμός τους αυξάνεται λόγω της ανεργίας, της φτώχειας και της μετανάστευσης.

• **Τα παιδιά με αναπηρίες:** Παρόλο που τα παιδιά με αναπηρίες είναι συχνά στόχος κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της βίας και της σεξουαλικής παρενόχλησης, οι υπηρεσίες παιδικής προστασίας σπάνια αντιμετωπίζουν τις ανάγκες τους. Οι κοινωνικές υπηρεσίες μπορούν, πράγματι, να προκαλέσουν την κακοποίηση των παιδιών με αναπηρίες, στιγματίζοντας τα ως ‘ειδικά’ ή που βρίσκονται ‘σε ανάγκη’. Τα παιδιά με αναπηρίες, από πολλές απόψεις, διδάσκονται πώς να είναι καλά θύματα, ιδιαίτερα τα κορίτσια που συνήθως εκτιμώνται λιγότερα από ότι τα αγόρια. Τα κορίτσια με αναπηρίες έχουν επίσης λιγότερες πιθανότητες στην εκπαίδευση από ότι τα αγόρια, να λάβουν ικανοποιητική υγειονομική περίθαλψη και θεραπεία αποκατάστασης ή να τους επιτραπεί η συμμετοχή στις κοινότητες.¹⁰

• **Τα παιδιά των προσφύγων και των μεταναστών:** Τα παιδιά των μεταναστών ή των προσφύγων μπορεί να υπόκεινται σε βία, τόσο εντός του σπιτιού τους, όσο και της κοινότητας από πράξεις ξενοφοβίας. Επειδή οι γονείς τους συνήθως δε γνωρίζουν τους νόμους και τα πρότυπα της χώρας διαμονής, τα παιδιά μπορεί να υπόκεινται σε βλαβερές παραδοσιακές πρακτικές όπως η κοπή των γεννητικών οργάνων της γυναίκας και ο σκαριφισμός στα αγόρια. Τα οικογενειακά τραύματα και η έλλειψη οικογενειακής σταθερότητας μπορεί να οδηγήσουν επίσης σε παιδική κακοποίηση.

• **Μητέρες - παιδιά:** Παρόλο που οι ίδιες είναι ακόμη παιδιά και έχουν δικαίωμα σε όλες τις προστασίες και τις πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα κορίτσια που έχουν μωρά θεωρούνται ευρέως να έχουν μπει στην ενηλικίωση είτε είναι παντρεμένα, είτε όχι. Συνεπώς εμπλέκονται σε ένα νομικό κενό, όπου είναι χωρίς τις προστασίες που προσφέρονται στα παιδιά και είναι πολύ νεαρές για να απαιτούν τα νομικά δικαιώματα των ενηλίκων.

Τι μπορείτε να κάνετε για να εμποδίσετε την βία στα παιδιά

- Να ελέγχετε την κατάσταση των παιδιών και να δίνετε αναφορά για οποιαδήποτε πράξη βίας·
- Να ελέγχετε τις πολιτικές των κυβερνήσεων και τα προγράμματα που προστατεύουν τα παιδιά από τη βία και να ασκείτε πιέσεις στις αρχές να αναπτύξουν νομοθεσίες προστασίας·
- Να στηρίζετε τις οικογένειες μέσω προγραμμάτων για τους γονιούς·
- Σπάστε τη σιωπή! Μιλήστε για τη βία που βιώνετε και παρατηρείτε·
- Να προκαλείτε την κοινωνική αποδοχή για τη βία·
- Να ευαισθητοποιήσετε ευρύτερα το κοινό για τη βία ενάντια στα παιδιά·
- Να αναγνωρίζετε τα σημάδια της βίας·
- Να κινητοποιείτε το σχολείο και την κοινότητα να απαγορεύσουν και να εξαλείψουν τον εκφοβισμό και τις άλλες μορφές βίας ενάντια στα παιδιά·
- Να διδάσκετε τα παιδιά πώς να προστατεύουν τους εαυτούς τους από την κακοποίηση και τη βλάβη·
- Να διδάσκετε τα παιδιά μη βίαιους τρόπους για να χειρίζονται τις διαμάχες·
- Να μη χρησιμοποιείτε εσείς οι ίδιοι βία.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα δηλώνει ότι «Κανένας δεν θα υπόκειται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία». Για να προωθήσει και να προστατεύσει αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει αντιμετωπίσει διάφορες πτυχές της βίας μέσω νομικών μέσων, την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού και τις εκστρατείες (π.χ. για τη διακίνηση, τη βία που βασίζεται στα φύλα, την παιδική εργασία, τη βία και τα μέσα ενημέρωσης).

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει καθιερώσει μέτρα νομικής προστασίας ενάντια σε πολλές μορφές βίας:

- **Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρω-**

- της ή Ταπεινωτικής μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) αναπτύσσει πρότυπα για την προστασία των νεαρών που στερούνται της ελευθερίας τους, παρέχει μη δικαστικούς προληπτικούς μηχανισμούς για την προστασία των νεαρών κρατουμένων και επισκέπτεται συχνά τους νεαρούς εγκληματίες που κρατούνται σε ιδρύματα.¹¹
- **Η Σύμβαση για τη Δράση ενάντια στη Διακίνηση των Ανθρωπίνων Όντων** στοχεύει στην αποφυγή της διακίνησης, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων της διακίνησης και διώκει ποινικά τους διακινητές.¹² Αυτή η νομικά δεσμευτική συνθήκη, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2005, εφαρμόζεται για όλες τις μορφές διακίνησης, για όλα τα θύματα και όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, περιλαμβανομένης της σεξουαλικής, της εξαναγκαστικής εργασίας, της σκλαβιάς, της δουλείας και της αφαίρεσης οργάνων για πώληση.
  - **Η Σύμβαση για τα εγκλήματα στον Κυβερνοχώρο**, η οποία περιλαμβάνει τα εγκλήματα που σχετίζονται με την παιδική πορνογραφία, δηλώνει στο Άρθρο 9 ότι τα μέρη θα υιοθετήσουν «νομοθετικά και άλλα μέτρα για να ποινικοποιήσουν τις διάφορες μορφές χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών που εμπλέκουν την παιδική πορνογραφία».¹³
  - **Η Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση**, που υιοθετήθηκε το 2007, είναι η πρώτη συνθήκη που στόχευσε συγκεκριμένα την παιδική κακοποίηση. Θα συμπληρώσει τα κενά στην Ευρωπαϊκή νομοθεσία και θα καθιερώσει ένα αρμονικό, νομικό πλαίσιο για να καταπολεμήσει τη μάλιστα που επηρεάζει μεταξύ του 10-20% όλων των παιδιών της Ευρώπης.¹⁴

Πολλές από τις δραστηριότητες και τα προγράμματα του Συμβουλίου της Ευρώπης αντιμετωπίζουν επίσης τη βία ενάντια στα παιδιά:

- Το 2006, το Συμβούλιο έθεσε σε λειτουργία το πρόγραμμα «Χτίζοντας μια Ευρώπη μαζί και για τα Παιδιά». Ως συνέχεια της Έκθεσης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βία Ενάντια στα Παιδιά της Ευρώπης, αυτό το τριετές πρόγραμμα έχει μεταξύ των κύριων στόχων του την καταπολέμηση των διαφόρων μορφών της βίας ενάντια στα παιδιά, όπως τη σωματική τιμωρία, τη βία στο σπίτι, τη σεξουαλική κακοποίηση και τη διακίνηση. Σε αυτό τον τομέα, το πρόγραμμα θέτει πρότυπα, δημιουργεί πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές και ακολουθεί μια εκστρατεία για την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού που εμπλέκει τις κυβερνήσεις, τα κοινοβούλια, τους δήμους, τους επαγγελματίες και τις ΜΚΟ στην Ευρώπη.
- Ο **Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** ασχολείται συστηματικά με τα δικαιώματα των παιδιών και την προστασία από τη βία, κατά τη διάρκεια των επισκέψεων ελέγχου, σε χώρες που είναι μέλη.
- Η **Εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Διακίνησης των Ανθρώπινων Όντων** τέθηκε σε λειτουργία το 2006, φέροντας το σλόγκαν «Ανθρώπινο ον - Όχι προς πώληση». Η Εκστρατεία επιδιώκει την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τη διακίνηση ανθρωπίνων όντων στην σημερινή Ευρώπη. Δίνει έμφαση σε διάφορα μέτρα για την πρόληψη αυτής της νέας μορφής σκλαβιάς, όπως και σε προσπάθειες για να προστατεύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα των θυμάτων και να διώξει ποινικά τους διακινητές.
- Το 2007, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης διεξήγαγε μια έρευνα για ολόκληρη την Ευρώπη σχετικά με τα παιδιά του δρόμου και τη χάραξη πολιτικής για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Η **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** (ΟΔΔΑ, 1948) αναγνωρίζει την ελευθερία από τη βία ως ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, Άρθρο 5. Ωστόσο, αυτό το δικαίωμα αναπτύσσεται περαιτέρω στη **Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** (ΣΔΠ, 1989). Το Άρθρο 19 ορίζει τις πολλές μορφές της κακής μεταχείρισης, περιλαμβανομένων της σεξουαλικής κακοποίησης, της ψυχικής βίας και της εκμετάλλευσης:

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να παίρνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σωματικής ή πνευματικής βίας, τραυματισμού ή κακομεταχείρισης, παραμέλησης ή πλημμελούς μεταχείρισης, βίαιης μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής κακομεταχείρισης, όσο βρίσκεται υπό την φύλαξη των γονέων του ή του ενός από τους δύο, ή των νόμιμων κηδεμόνων του ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το φροντίζει.

Τα άρθρα 19 και 37 προστατεύουν το παιδί από την εκτέλεση, η οποία εξασκείται σε μερικές χώρες εκτός της Ευρώπης.

Ως το πιο ευρέως επικυρωμένο εργαλείο των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Σύμβαση των Παιδιών παρέχει μια ισχυρή νομική βάση για την προστασία των παιδιών από τη βία, είτε αυτή προέρχεται από το κράτος, είτε από τα ιδρύματα, ή τα άτομα. Είναι ανεκτίμητης αξίας για όλων των ειδών τους οργανισμούς που εργάζονται για την προστασία των παιδιών.

Η οικογενειακή βία αγνοήθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα με τη δικαιολογία ότι ήταν 'ιδιωτικό ζήτημα', εκτός στην περίπτωση σοβαρής σωματικής βλάβης ή θανάτου. Ωστόσο, η Διακήρυξη της Βιέννης του 1993, αναγνώρισε τη βία ενάντια στις γυναίκες και τα κορίτσια, είτε όταν γινόταν από κράτος ή από τα άτομα, ως μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή την αναγνώριση ακολούθησε τον ίδιο χρόνο, η υιοθέτηση της **Διακήρυξης για την Εξάλειψη της Βίας ενάντια στις Γυναίκες** από τη Γενική Συνέλευση και ο διορισμός του **Ειδικού Εισηγητή** για τη βία ενάντια στις γυναίκες, ένας ειδικός που διορίστηκε με σκοπό να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με τη βία ενάντια στις γυναίκες και τα κορίτσια. Η Διακήρυξη καλεί συγκεκριμένα για σχολικά προγράμματα που να έχουν σχεδιαστεί σε όλα τα επίπεδα με σκοπό να προκαλέσουν συμπεριφορικά πρότυπα αντρών και γυναικών.¹⁵

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Action against Trafficking in Human Beings: Prevention, protection and prosecution, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007: www.coe.int/t/dg2/trafficking/campaign/Source/eg-thb-sem2_2006_Proceedings.pdf
- Building a Europe for and with Children: The facts about children and violence, Factpack, Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int/t/E/Com/Press/Source/Factpack_English.doc
- Campaign to Combat Violence against Women, Fact Sheet: Συμβούλιο της Ευρώπης: 2006: www.coe.int/T/E/Human_Rights/Equality/PDF_FS_Violen_E.pdf
- Declaration on the Elimination of Violence against Women: Σύσταση Γενικής Συνέλευσης 48/104 of 20: UNESCO, 1993: http://portal.unesco.org/education/en/file_download.php/7ed3f0d989b575571389ec99fb1bce6b_Declaration-Elimination-Violence-Women.pdf
- Forced Labour, Child Labour and Human Trafficking in Europe: An ILO Perspective: Παγκόσμιος Οργανισμός Εργασίας, Βρυξέλλες, 2002: www.belgium.iom.int/STOPConference/Conference%20Papers/06.%20ILO%20-%20Final%20Brussels%20Trafficking%20Paper%20Sept.%202002.pdf
- Frau-Meigs, Divina, Council of Europe Pan-European Forum on Human Rights in the Information Society: Empowering Children and Young People: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: www.euro.who.int/document/mediacentre/fs0203e.pdf
- Gender Matters – A manual on addressing gender-based violence with young people: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007.
- Handbook for Parliamentarians: The Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007: http://assembly.coe.int/committeedocs/2007/Trafficking-human-beings_E.pdf
- Kennedy, Margaret, 'Rights for Children Who Are Disabled', in The Handbook of Children's Rights: Routledge, Λονδίνο, 1995.
- May-Chahal, Corinne and Herczog, Maria, Child sexual abuse in Europe: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2003.
- Recommendation Rec(2006)12 of the Committee of Ministers to Member States on Empowering Children in the New Information and Communications Environment, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
- Working to Prevent the IT-Related Sexual Exploitation of Children: Save The Children, Δανία, 2005: www.redbarnet.dk/.../DWSDownload.aspx?File=Files%2FFiler%2FSeksuel_t_misbrug%2FA_arsberetningHotline05_ENG.pdf

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Activist Toolkit, Making rights a reality: <http://web.amnesty.org/actforwomen/svaw-toolkit-eng>

- Child Rights Information Network: www.crin.org
- Corporal punishment...No punishment is justifiable: www.coe.int/t/transversalprojects/children/violence/corporalPunishment_en.asp
- Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int/children
- Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/197.htm>
- European Observatory of Violence in Schools: www.obsviolence.com/english/presentation/index.html
- Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Συμβουλίου της Ευρώπης: www.coe.int/t/commissioner/default_EN.asp
- Street Children and Homelessness: www.cyc-net.org/cyc-online/cycol-0904-Homelessness.html
- The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org
- UNICEF: www.unicef.org/protection
- End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes: www.ecpat.net
- Διεθνής Οργανισμός Εργασίας, International Programme for the Elimination of Child Labour (ILO-IPEC): www.ilo.org
- Institute for Research on Working Children (IREWOC): www.childlabour.net
- Coalition to Stop the Use of Child Soldiers (CSC): www.child-soldiers.org

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Corporal Punishment...No violence against children is justifiable: www.coe.int/t/transversalprojects/children/violence/corporalPunishment_en.asp
2. Building a Europe for and with Children: The facts about children and violence, Fact-pack, Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int/t/E/Com/Press/Source/Factpack_English.doc
3. The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org
4. Violence Against Children – Europe and Central Asia, UNICEF, σ.9: www.unicef.org/ceecis/sgsvac-eca_04_01-48.pdf
5. The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org
6. Working to Prevent the IT- Related Sexual Exploitation of Children: Save the Children, Δανία, 2005.
7. Recommendation Rec(2006)12 of the Committee of Ministers to Member States on Empowering Children in the New Information and Communications Environment: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
8. The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org
9. Βλέπε Street Children and Homelessness: www.cyc-net.org/cyc-online/cycol-0904-Homelessness.html
10. Margaret Kennedy, 'Rights for Children Who are Disabled' in The Handbook of Children's Rights: London, Routledge, 1995, σ. 149.
11. Βλέπε www.cpt.coe.int/EN/about.htm
12. Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/197.htm>
13. Βλέπε Council of Europe Convention on Cybercrime: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/185.htm>
14. Council of Europe's Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation, Βλέπε www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Legal_cooperation/Fight_against_sexual_exploitation_of_children
15. Declaration on the Elimination of Violence against Women: General Assembly Resolution 48/104 of 20, Art. 4: UNESCO, 1993: [www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/A.RES.48.104.Eng](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.RES.48.104.Eng)